

DOMAČIN.

DOMAČIN izhaja vsako soboto popoldne, če je ta dan praznik dan poprej ob istem času. — Naročnina za Ljubljano z dostavljanjem na dom: celoletno 3 K, polletno 1 K 50 v, četrtletno 75 v; po pošti: celoletno 4 K, polletno 2 K, četrtletno 1 K. — Uredništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v I. nadstr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu DOMAČINA. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — **Inserati (oglasi):** Trikrat razdeljena peti vrsta 24 v, cela stran 60 K. — Pri večkratnem oglašanju znaten popust. — Upravništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v pritličju.

Štev. 27.

V Ljubljani, dne 13. septembra 1913.

Leto I.

Na znanje!

Cenjene naročnike in vse tiste, ki jim dopošiljamo naš list, prosimo najvljudneje, da nemudoma vpošljejo naročnino upravništvu „Domačina“, oziroma da se javijo kot naročniki ali pa list vrnejo, da bo upravništvo vedelo, koga naj smatra za naročnika.

Nadalje prosimo vse tiste naročnike, ki ne dobe lista pravočasno, da nam to takoj naznani. Od več strani nam namreč prihajajo pritožbe, da se list tako zakasni, da ga dobe šele čez nekaj dni. Zato naj nam vsak naročnik sleherni zamudo naznani, da bomo potrebno ukrenili. **Zdi se, da tiči v tem neki sistem dotičnih poštних uradov.**

Kdor še ni vposlal naročnine, naj to stori brez odloga.

Razširjajte povsod „Domačina!“ V nobeni kmeti hiši naj ne manjka!

Upravništvo.

Kaljeno razmerje med Avstrijo in Nemčijo?

Avstro-ogrška diplomacija je v prvi in morda še mnogo bolj v drugi balkanski vojni imela nalogo, ki spada gotovo med najtežje, ki so jo državniki te države morda kdaj imeli rešiti. Saj je vendar veljalo, proti balkanskim državam, borečim se za svoje razširjenje in za prirast moči, vzdržati neomejen opliv naše monarhije, ne da bi se sami spustili v boj.

Razne okoliščine so otežkočale zasledovanje pozitivnih ciljev in govorile bolj za defenzivno delovanje. Hotelo se je samo zabraniti, da bi porazdelitve moči na Balkanu ne ogrozile preveč našega gospodarskega in vojaškega stališča na jugovzhodu. Če že trozveza ni ničesar pridobila z novo ureditvijo stvari na Balkanu, tedaj vendar ni mogla brezdelno gledati, da bi se s končnim uspehom obeh balkanskih vojen ojačila tripelententa.

Da pa je ta nevarnost prav blizu, je danes gotovo jasno vsakomur. Dočim sta se na eni strani Srbija in Črna gora ojačali in tako privezali nase večjo vojaško moč naše države, odpade pa na drugi strani zopet na evropskih tleh stoječa turška armada. Čeprav je bila v tem pogledu najbolj prizadeta Avstrija, vendar je soprizadeta tudi Nemčija in vsa tro-

Podlistek.

Pomota.

Povest. — Slovaški spisala Ljudmila Podjavorinska.
Poslovenil Podravskec.

(Dalje.)

„Dobro si kupil!“ ga pohvali sleherni, ki ga sreča. Kakor je to običajno, pridružujejo ga ljudje na poti, ogledujejo žival od daleč in od blizu, vlačijo jo ne prizanesljivo za rep in ji gledajo na zobe. A po vsaki takšni skušnji, ki jo je žival sijajno prebila, si Martin pomakne klobuk na uho ter jo oplazi prijazno po hrbtu. Pa se ji nasmeji na glas, ko ona jame bencati kakor bi plesala čardaš ter kljubovalno potresati krasno glavo.

In to njegovo veselje le narašča pri pomisleku na to, s kakšnim veseljem ga sprejmejo doma. Tašča mu pride naproti na dvorišče, odpre lesa ter debelo plju-ne, da živinče ne bi dobilo urokov. Tudi Betka pride

iz hiše ter ga pozdravlja z bojazljivim smehom. Veselje obeh žensk je tem večje, ker so po smrti Belčikov, ki je slabo gospodaril z nevelikim premoženjem, prišli ob poslednjo kravo. Prodali so jim jo za dolgove.

„Bog blagoslovi!“ sta mu želeli pobožno. Betka in njena mati, ko je Martin privezal v hlevu kravo k jaslim. „Kdo bi mi bil dejal, da doživim kdaj takšno veselje?“

„Ne bojte se, mati“, se nasmeji srečen zet potuhnjeno, „vi doživite še večje veselje!“

Po delu je sladko posedeti v zavetni hišici. Betka, kakor zmerom, sedi pri šivanju in Martin prisede k njej. Dragi, predragi trenutki samote, po katerih mladi mož koprni ves dan.

„Kaj si delala danes, moja duša?“ prične razgovor z nežnim glasom. Ko bi mu bila ona pogledala v oči, videla bi v njih vso od ljubezni raztopljeno dušo. Toda ona marljivo šiva, kakor da ne bi utegnila poslušati sladkih glasov ljubezni.

„Šivala sem ves dan,“ mu odvrne preprosto.

zveza. Zato so se pokazali v tej krizi tudi paralelni interesi trozveze, zlasti pa Nemčije in Avstrije.

Toliko bolj nerazumljivo je torej bilo, ko so nastale govorice o kaljenih razmerah med Avstrijo in Nemčijo, ter si je tudi del časopisja tokraj kakor onkraj po svoje tolmačil posamezne epizode te velike diplomatske borbe za vpliv na Balkanu in jih smatral za pojav nastalih diferenc med Dunajem in Berlinom.

Tako se je tudi tolmačila stvar, da Avstro-Ogrska bucareškega miru ni smatrala takoj za dovršeno dejstvo ter se je hotela pridružiti zahtevi Rusije po reviziji teh dogovorov, dočim je Nemčija bucareški mir kakor znano označila kot neizpremenljivo sklepno točko balkanske drame. Zlasti še menjava brzotjav med cesarjem Viljemom in kraljem Karolom je nekateri časniki kar prepričala o tem, da so nastala nesoglasja med obema državama.

Jasno je, da je avstro-ogrška država morala v balkanski krizi delovati z drugimi sredstvi in da se ni mogla vselej zadovoljiti s pomočki, ki bi morda zadostovali za branitev interesov nemške države.

Ta razlika v načinu pa še nikakor ne pomenja ločitve namenov. Na primer interesom Avstro-Ogrske kakor tudi Nemčije odgovarja, da ostane Rumunija ohranjena trozvezi in da je treba vsak poizkus tripelentente, odtujiti Rumunijo trozvezi, takoj zavrniti po eni izmed držav trozveze. Za časa peterburške konference se je Avstro-Ogrska zavzemala za interese Rumunije. Ko je potem druga balkanska vojna grozila spravi Bolgarijo ob sadove njenih velikih zmag in se je v Bukarešti potem odločevalo o miru, je morala Avstro-Ogrska, varujoč svoje interese, oddati svoj glas Bolgariji. Nič pa ni moglo biti Avstro-Ogrski bolj po želji, kakor da je sočasno drugi član trozveze, v tem slučaju Nemčija, izrazil simpatije za Rumunijo, in s tem pojasnil v Bukarešti, da je kljub zahtevi Avstro-Ogrske po reviziji, trozveza vedno na strani Rumunije.

„Torej si počij nekoliko,“ reče on ter ji vzame šivanje iz rok. Nasmejala se je nekoliko, pustila za trenutek svojo roko v njegovi, pa vzela znova v roke platno, pobarvano s prižasto svilo. Martin je umolknil, skoro se je čutil v zadregi. Tako je bila zatopljena v to šivanje; njene krasne, velike oči, slične vijolicam, so bile zakrite z dolgimi trepalnicami. Na nežnem zardelem obrazu je počival izraz miru... Kakor da ne bi sedel pri njej njen mož, njen soprog, smešno zaljubljen. Leta dni trajajoče sanje ljubezni so se uresničile — istinitost je skoro zaleda nego so njene predstave — a vendar je ostalo nekaj neizvršenega, nekakšna praznina med njima... Vsak večer jo ogleduje tako, ko sedi pri njem molčeča, duševno nekako odsotna... A namesto sreče začuti nekako tesnobo, upravičeno, kakršna se te polasčuje v prazni cerkvi. In resnica, v cerkvi jo je začutil prvič, ko so mu jo pripeljali pred oltar vso blede pod svatbenim vencem. Navzlic temu, da sta mislila drug na drugega že dalje časa, sta se vendarle slabo poznala. Njega je mikala njena ljubezen do samote, njena deklacija bojazljivosti, toda le malokdaj sta spregovorila med seboj besedico. Ko se je pogajal za njeno ljubezen z njeno materjo, že takrat jo je ljubil tako vneto, koprnel po njej na vso moč, da, zagledavši jo s tem nje-

Prav tako pa mora tudi biti po volji Nemčiji, če je grof Berchtold skrbel za to, da nima simpatij Bolgarije izključno samo Rusija. Če bi grof Berchtold se ne pridružil zahtevi po reviziji, bi vsa Bolgarija z razvitimi zastavami prešla v rusofilski tabor.

Če si stvar ogledamo v tej luči, se torej vidi, da je bilo navidežno nesoglasje med zavezniki samo uspešna delitev diplomatskih poslov. Državniki trozveze se v tej resni krizi, ki je ogrožala največje življenjske interese, niso smeli ustrašiti, zbuditi mimo grede tudi sum nesoglasja, če je bilo s tem ustrezno stvari trozveze: zabraniti pod okriljem tripelentente se snujočo balkansko zvezo. Nemško-avstrijska zveza je preveč trdna, kakor da bi jo mogel omajati mimgredoči časnikiarski boj. Tako izvaja baron Chlumecy v časopisu „Österr. Rundschau“.

Ničevo je torej bilo veselje nekaterih časopisov nad takozvanim razdorom med avstrijsko in nemško diplomacijo, zakaj tudi pri zasledovanju istih ciljev se ne more vedno korakati po enakih potih.

Politični pregled.

Delegacijsko zasedanje. — Nove vojaške zahteve.

V dunajskih političnih krogih se zatrjuje, da se bo tekom tretjega tedna tega meseca vršila konferenca skupnih ministrov v svrhu priprav za jesensko delegacijsko zasedanje. Kakor se zagotavlja, bo glavni predmet tej konferenci ugotovitev izdatkov za izredne vojaške ukrepe tekom balkanske krize. Mobilizacijski stroški se postavijo kot dodatni krediti na račun tekoče uprave. Obenem pa se bo bavila konferenca tudi s sestavo skupnega državnega proračuna za leto 1914. in z novimi vojaškimi zahtevami, o katerih pa se še ne ve, kako visoke bodo. Poudarja se, da je vest o novih vojaških zahtevah napravila vse-

nim otročjim pogledom, je čutil, da se ga je polastila neka bojazljivost. Bilo je v tem čistem njegovem pogledu nekaj, kar ga je odbijalo; bile so krasne oči otroka s spavajočimi še občutki.

„Pusti Betka šivanje,“ ji prigovarja on ter jo objame z roko okrog pasu. „Ne vidim rad, da se zmerom trudiš. Rajši se razgovarjaj z menoj.“

„A kaj?“

„Nu, ali me imaš zares rada?“

„Saj sem ti že povedala nekekrati...“ mu odvrne resno ter mu pogleda odkrito v oči. On, ves oveseljen, jo vzame v naročje.

„Ali me boš imela rada zmerom — večno?“ povprašuje on kot nekak zaljubljen mladenič.

„Saj sem tvoja žena.“

To je rekla zopet tako resno, da ni mogel več dvomiti. Na to se mu je izvila iz naročja ter se poprijela dela. Martin je vzdihnil. Kako srečnega bi se čutil, ko bi se razvedrila, se razgovorila, stisnila se zaupljivo k njemu! S strahom je zapazil, da ne pozna poti do njenih občutkov — ako sploh ima ona občutek, ki ga je on iskal pri mladi ženi.

Pa mu pride na misel: kupiti ji krasen, svilnat robec, kakršnega nima nobena druga v vasi. Ob času svatbe tega ni utegnil, sedaj pa si naklanja mlado

povsod zelo mučen vtisk in da se je zlasti na Ogrskem takoj pojavil kar najodločnejši odpor proti njim. Sedaj se seveda vrše v tem pogledu le še neobvezna predpogajanja med prizadetimi činitelji. Stvar se odloči šele v jeseni. Kakor rečeno, se Ogrji zelo protivijo novim vojaškim zahtevam, to pa pred vsem zato, ker mislijo s svojim odporom izsiliti zopet novih koncezij zase. Pred vsem mislijo zahtevati Ogrji, da se zniža ogrska kvota za rekrutni kontingent, in sicer tako, da bi razmerje med prebivalstvom in naborniki znašalo na Ogrskem le 44 %, v Avstriji pa 56 %. Z ozirom na to ogrsko zahtevo, kateri bi pa sledile še druge, pač ni pričakovati, da bi nova vojaška bremena tako kmalu dobila pritrditev delegacij. Kdaj se pravzaprav delegacije skličejo, še ni znano.

Berchtold odstopi?

Ze čestokrat v zadnjem času so krožile po raznih časopisih vesti, da bo sedanji zunanji minister Berchtold v najkrajšem času odstopil, kar se pa do danes še ni zgodilo. Tako trde zopet sedaj ogrski politični krogi z vso gotovostjo, da Berchtold kmalu odstopi. Tudi resni politiki sodijo, da bo Berchtold kmalu odstopil.

Žena romunskega ministra na Ogrskem aretirana.

Romunski notranji minister Take Jonescu je došel včeraj iz Pariza na Dunaj, kjer ga je čakala njegova žena, ki se je z avtomobilom iz Bukarešta na Dunaj pripeljala. Ko se je vozila skozi Ogrsko, so jo orožniki v Debi ustavili in aretirali. Z avtomobila so morali romunsko zastavo odstraniti. Ženo so seveda nato takoj izpustili.

Položaj na Balkanu.

Med Srbijo in Črnogoro se je pri določitvi mej med obema državama pojavil spor, ki je imel za po-

sledico, da so se nadaljnja pogajanja prekinila. A kakor zatrjujejo razna poročila, se bode ta spor mirnim potom rešil, ker bosta bržkone srbski kralj Peter in črnogorski kralj Nikolaj naprosila grškega in romunskega kralja, da prevzameta razsodišče v vprašanju pripadnosti Prizrena, če bi se obe državi ne mogle sporazumeti sami. V petrogradskih krogih smatrajo za gotovo, da pripade Prizren Srbiji.

Tudi delo mejne komisije med Bolgarsko in Srbijo napreduje prav dobro, tako da je upati, da se ne pojavijo nobene težkoče več in da bo komisija prav kmalu ugodno za oba dela rešila težavno delo.

Bolgarski delegatje so prispeli v Carigrad, kjer so se začeli pogajati s Turčijo glede pripadnosti Odri-na in bodočih mej. Tudi tu je mnogo upanja, da bo vsa sporna zadeva ugodno rešena.

Ženitovanjske slovesnosti v Sigmaringenu.

Poroka bivšega portugalskega kralja Manuela s 23letno princezino Avgusto Viktorijo Hohenzollernsko se je vršila ob navzočnosti številnih in izbranih gostov. Prestolno mesto Sigmaringen se je slavnostno okrasilo in začetek ženitovanjskega dneva so označili streli iz možnarjev. Za ženina in nevesto se je brala že zjutraj v grajski kapelici tiha maša, ki jo je daroval kardinal in patriarh Netto lizabonski. Ob 11. uri je bila civilna poroka v grajski sprejemni dvorani, ki jo je zvršil kot pooblaščenec kraljevskega ministra višji dvorni maršal grof Eulenburg, tej je sledila potem še cerkvena poroka. Ženitovanjski izprevod, kateremu na čelu je bil dvorni maršal, je šel potem od kraljeve palače v mestno župno cerkev. Knez in opat iz Mariaeinsiedelna je imel poročni nagovor in kardinal in patriarh lizabonski je novi par nato blagoslovil.

ženo z darovi ljubezni. Njene oči so se sicer za trenutek zjasnile — toda njeno gladko čelo se je kmalu zakrilo z oblakom skrbi.

„Ta robec je bil gotovo drag — prebila bi bila tudi brez njega. Lahko bi obrnil denar za kaj drugega,“ je dejala bojazljivo.

„Kaj? Ti si najprva, duša moja,“ jo jame pripričevati. Vzgojena malone v pomanjkanju, preživljajoča sebe in deloma tudi mater z delom svojih rok, se je težko privadila na brezskrbnost, katero ji je Martin priporočal. „Zala mi boš v njem, Betka, saj si itak najzalaša med vsemi.“

Mlada žena je živo dvignila glavo in zardevši do ušes se nasmejala.

„Tudi Štefan pravi to isto,“ odvrne z naivnim začudenjem.

„Ali žandar? Ali je bil zopet tukaj?“ zakliče Martin neprijetno dirnen.

„Bil je. Iskal te“ je in mi prinesel delo. Presedel je tukaj ves dopoldan,“ in njeno lice se je zjasnilo od smeja, kakor tedaj, kadar se spomnimo nečesa prijetnega.

Martin se zamrača. Štefan Strelec je bil svoje dni mestni godec, toda, kakor njegovih šest bratov, klatil se je tudi on po svetu in odsluživši vojaščino, postal orožnik. V rojstno vas ni prišel niti na pogreb svoje

matere — sedaj pa je dospel nakrat, spremenjen v gospoda in opravljen v orožniško obleko. Rekel je, da se je v službi ranil v roko, torej je prišel na celoletni dopust. Spat je hodil v rojstno hišo, za katero se nobeden izmed bratov ni oglasil (mogoče, da so se že poizgubili med svetom), dneve pa je prebil v krčmi. Zdelo se je, da ni brez denarja, ponašal se je z uro in s prstanom ter preziral ljudi, s katerimi je v krčmi popival pri eni mizi. Sploh je javno preziral vse vaščane, — samo proti Ivaču se je obnašal kot tovariš. Bila sta enake starosti. Martin je poznal svet, torej se je znal razgovarjati z njim, dasiravno so bili njuni načrti življenja tako različni! Štefan se je odtrgal od korenine in težeč za vsemogočim, se je kazal gospoda, — Martin, poznavajoč svet, se je navezoval na to, od koder je izvirjal ter si prizadeval stati trdno na očetovi grudi. Raditega je bila razlika med njima velika, dasiravno Martin nikdar ni skrival orožniku, da mu ni naklonjen. Toda ta se je delal, kakor da tega ne bi videl in posiloma se vdinjajoč stari Belčikovi za sorodnika, je zahajal k njej malone vsak dan. Evo, tudi danes se je srečal Martin z njim v mestu — a vendar je prišel ter iskal ga doma! Njegova nenaklonjenost do njega se je spremenila v nemir, v nedokazano še slutnjo nevarnosti.

(Dalje prihodnjič.)

Podmorski predor kanala La Manche.

V poteku let je postajala misel, zvezati Anglijo in Francijo z železnico, čimdalje jasnejša in izrazi-tejša. Zlasti na Francoskem so delali razne načrte in so hoteli deloma premostiti morsko ožino, deloma napraviti podmorski predor. Sedaj je pa tudi angleški minister izjavil, da se tudi Angleška hoče posvetiti temu načrtu. V političnem oziru se ni treba Angliji ničesar bati — kajti predor bi se lahko napravil takoj za nerabnega — v tehničnem oziru pa tudi ni nobenih težkoč. Geologi so že zdavna dokazali, da sta Anglija in Francija v predzgodovinski dobi bili združeni, da je bila tam, kjer je danes morje, suha zemlja. Na naši sliki vidimo, kako mislijo ta predor napraviti.

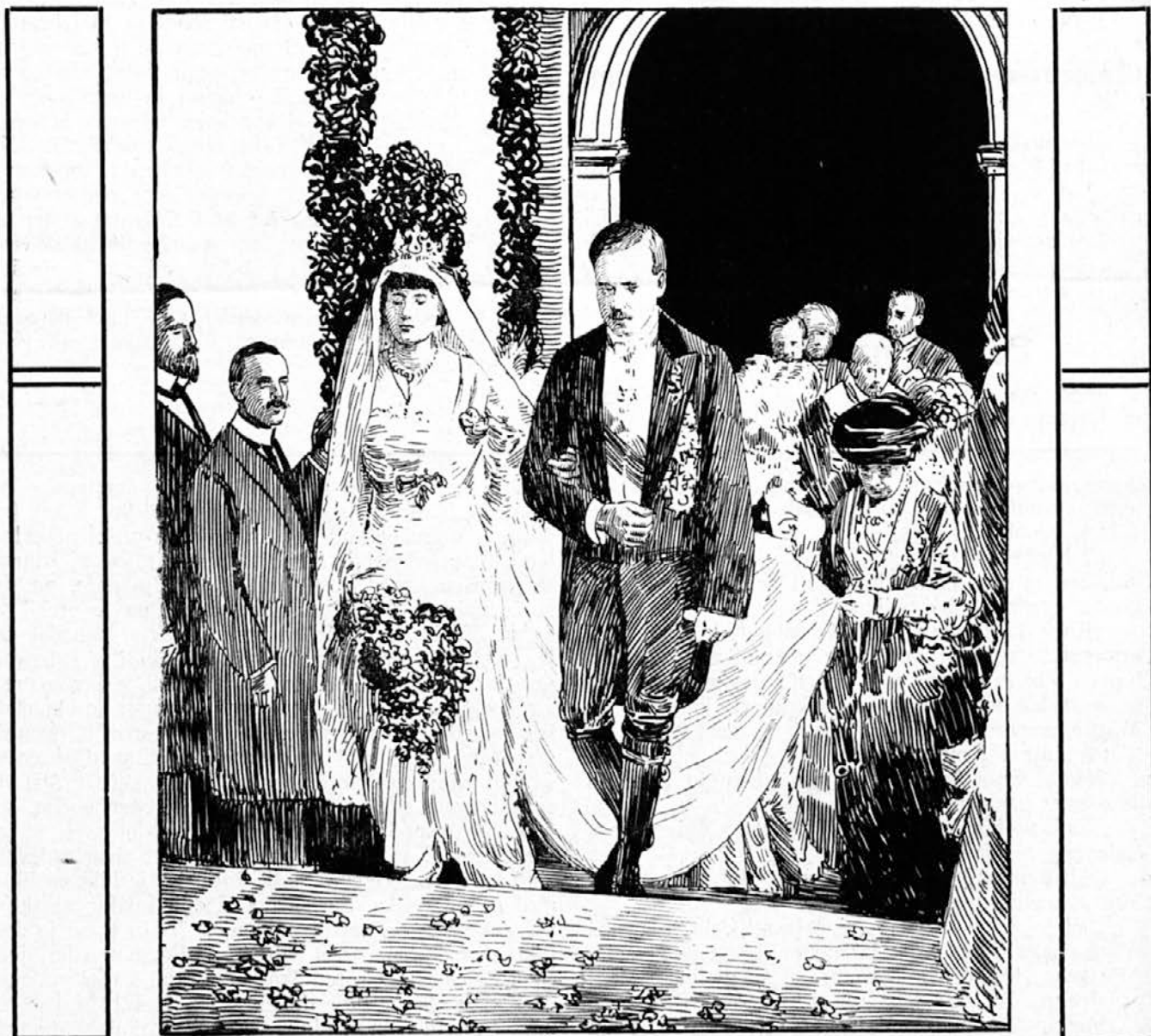
Predrzen mojstrski polet

je napravil znani francoski letalec Pegoud s tem, da se je s svojim Bleriotovim aparatom v zraku prekopicnil in potem lepo polagoma spustil na zemljo.

Letalec pusti, da se njegov enosedežni aparat v zraku prekucne ter ga spravi nato zopet v prejšnjo normalno lego. Pilot Pegoud je ta smeli umetelni čin že večkrat zvršil ter se mu je to vselej izborno obneslo. Izdelovalec letalnih aparatov Bleriot je izjavil, da ne bo zadostovalo spuščanje na tla v obliki črke S, temveč da bodo prihodnji poizkusi Pegoudovi pokazali, da se da v zraku tudi doseči oblika črke O. Letalec sam pravi, da pri svojih poizkusih ni čutil niti najmanjše bojazni.

Panamski kanal pred svojo dovršitvijo.

Zadnja pregrada Panamskega prekopa na strani proti Tihemu Oceanu se je odstranila. Pričeli so sedaj tudi z odstranjevanjem zadnje pregrade na atlantski strani prekopa. Nakar bosta napolnjena oba dela prekopa. Ko so se konec maja t. l. zvršila zadnja prekopna dela na pacifični strani kanala in bila zvršena betonska dela za šest zatvornic, se je zdelo, da stoji kanal pred svojo dovršitvijo. Toda velikanski

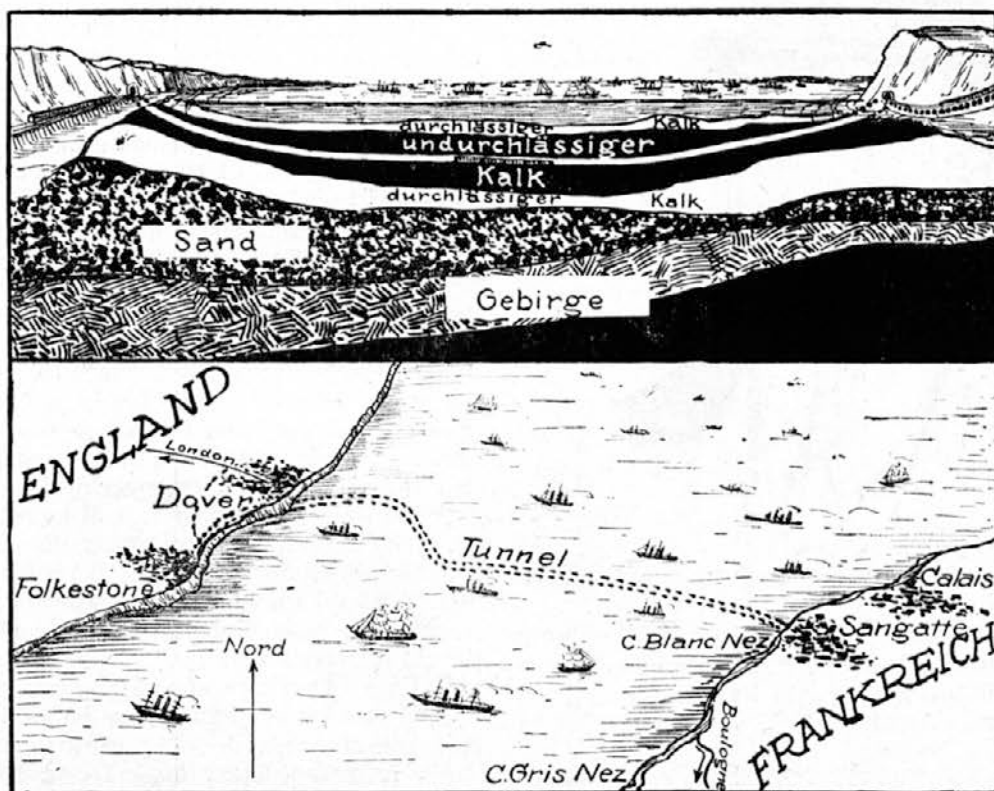
O slovesnostih ob poroki v Sigmaringenu. Bivši portugalski kralj Manuel s princezino Avgusto Viktorijo Hohencollernsko po poroki.

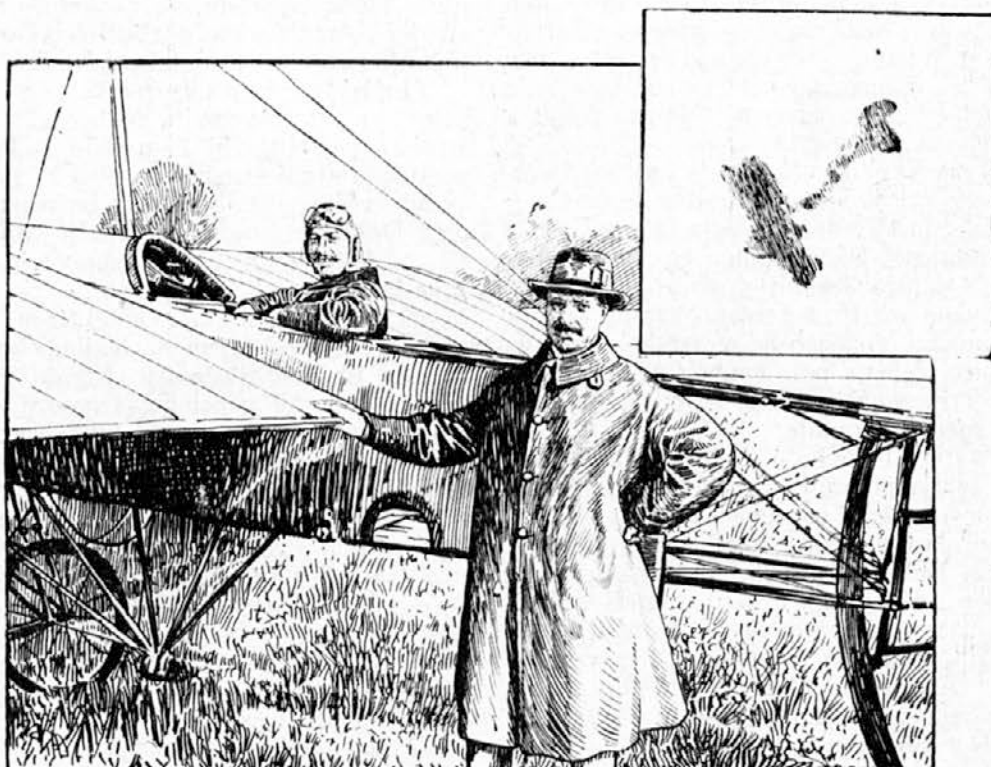
zemeljski plazovi, ki so se pojavili, so zavlekli sklepna dela in zahtevali trudapolnih zagradnih stavb na poškodovanih mestih in odvrtačalnih naprav na ogroženih točkah kanala.

Izpremema na poslaniškem mestu v Peterburgu.

Izpremema avstro-ogrskega poslanika na ruskem dvoru v Peterburgu je sklenjena. Avstro-ogrsko državo bo v bodoče zastopal na carskem dvoru grof Szapary,

Nameravani podmorski predor med Francijo in Anglijo. Zgoraj: Podolžni prerez predora, ki ga nameravajo graditi. Spodaj: Pregled zveze med Francijo in Anglijo, ki se naj ustanovi s prerovom.

Blaznodrzen polet letalca Pegouda. Letalec Pegoud na krmilu svojega letala. Zgoraj: Letalo, ko se prekucne v zraku.

Grof Szapary, novi avstrijski poslanik v Peterburgu.

katerega imenovanje je že določeno. Grof Szapary je bil doslej sekcijski načelnik v zunanjem ministrstvu, na katero mesto pride baje grof Forgach, sedanji avstrijski poslanik v Draždanih.

Tedenske novice.

(Petnajstletnica smrti cesarice Elizabete.) Dne 10. t. m. je prišel naš cesar v kapucinsko grobnico in je molil ob rakvi pokojne cesarice.

(Vojni minister Krobatin) se je pripeljal 2. t. m. z avtomobilom v Idrijo, kjer se je mudil nekaj ur, in se je potem čez Vipavo peljal k vojaškim vajam na Notranjsko.

(Vojaške vaje na Notranjskem.) Velikih vojaških vaj, ki so se vršile te dni na Notranjskem, se je udeležilo 17.000 mož. Vojaške vaje so bile predčasno prekinjene, tako popolna je bila zmaga južne armade. Naloga severni armadi je bila, zabraniti domnevano na Primorskem izkrcani armadi pohod na Kranjsko. Vojaštvo se je vrnilo z vaj deloma z železnico, deloma peš. Žalibog so se zgodile tudi nesreče. Trije vojaki so bili ustreljeni, in sicer dva od pušk, eden od granate.

(Donavska flotila.) ki je radi balkanske vojne prebila vso zimo pri Petrovaradinu, se je dne 4. t. m. po skoraj enoletni odsotnosti vrnila v Budimpešto in se usidrala v stari luki. Flotila sestoji iz šestih monitorjev, ki se bodo popravili in nato razorožili.

(Ljudsko šolstvo.) C. kr. kranjski deželni šolski svet je potrdil deške in dekliške nadaljevalne šole na ljudskih šolah pri Sv. Ani, v Bukovici, na Kokri, pri Sv. Lenartu, na Malenskem Vrh, na Sorici, v Primskovem, na Zalem Logu in v Dražgošah. Začasni učitelj v Strugah je postal absol. učiteljski pripravnik Viktor Kovač, v Osilnici je premeščena kot začasna učiteljica s Kala Marija Burja. Učiteljska supletinja Stanislava Mešek je postala za-

časna učiteljica na štirirazrednici v Kostanjevici. Definitivna učiteljica v Retečah je premeščena na lastno prošnjo nazaj v Lipoglav. Radi pouka na gospodinj-skih tečajih bo v šolskem letu 1913/14 suplirala učiteljico Marijo Odlaček na dekliški ljudski šoli v Kamniku učiteljska supletinja Helena Fischer.

(Škoda radi zadnjih povodnij.) Zadnje povodnji so napravile pri regulaciji Save med Zalogom in Kresnicami občutno škodo. Na več krajih je voda zrušila kar cele kamenite stene in jih odnesla s seboj. Luknje so sedaj zamašili.

(Na kmetijski šoli na Grmu) se prične novo šolsko leto z mesecem novembrom. Učenci se sprejemajo v zimsko šolo in v letno šolo. Zimska šola traja dve zimi od novembra do konca marca in je namenjena sinovom iz živinorejskih in poljedelskih krajev. Letna šola traja eno leto od novembra do konca oktobra in je namenjena sinovom iz vinorodnih krajev. Pouk je brezplačen. Plachujoči učenci plačujejo za hrano, stanovanje, kurjavo in svečavo po 30 K na mesec. Za sinove kranjskih posestnikov se dobe prosta mesta. Prošnje za sprejem in za prosta mesta je vložiti zadnji čas do 15. septembra t. l. na ravnateljstvo šole. Prošnje za sprejem so kolka proste. Priložiti je pa treba prošnji sledeča izpričevala: 1.) Rojstni list, 2.) zadnje šolsko izpričevalo, 3.) zdravniško izpričevalo o telesni sposobnosti, 4.) izjavo staršev, oziroma varuha, da bodo plačevali stroške šolanja, 5.) izpričevalo o lepem vedenju.

(Vpisovanje novih učencev) za prvi razred novomeške gimnazije se bo vršilo v ponedeljek 15. septembra od 10. do 12. ure dopoldne. Sprejemni izpiti pa se začnejo v torek 16. septembra od 9. uri zjutraj.

(Železnica Karlovec-Metlika) se gotovo že letos otvori, in sicer najbrže s 1. novembrom. Kar se tiče proge od Metlike do Novega mesta, ne bo pred poldrugim letom gotova, ker bo treba ondi premagati največje težkoče, zlasti čez Gorjance, kjer bo treba zgraditi pravo gorsko železnico.

(Jubilej ženske poštne službe v Avstriji.) Letos je minilo 40 let, odkar so v Avstriji ženske v poštni službi. Leta 1872. je bilo sprejetih za poskušnjo nekaj žensk k pošti, a že naslednjega leta so bila vrata poštних uradov ženskam na stečaj odprta. Dandanes uraduje v Avstriji 7300 poštних uradnic, od katerih jih je pri brzojavu in telefonu 3100 zaposlenih.

(Strel na vlak.) Dne 3. t. m. je ustrelil neki neznanec z revolverjem na budimpeštanski brzovlak, in sicer tik pred Požunom. Krogla je razbila okno kupeja, ki je bil popolnoma zaseden, in se zarila v nasprotno steno. Ranjen ni bil nihče.

(Pomnožitev ruskega črnomoškega brodogoja.) Zadnje dni meseca oktobra bodo spustili v morje v Nikolajevem od Črnem morju prvi ruski dreadnought ruskega črnomoškega brodogoja „Cesarico Marijo“. Obenem bodo isti dan spustili v morje devet manjših križark, torpednih čolnov in podmorskih. To ojačenje ruskega črnomoškega brodogoja je velike važnosti. Slavnosti, ki se bodo vršile tiste dni, se udeleži tudi car in več visokih vojaških in civilnih funkcionarjev.

(Vinska letina na Tirolskem) bo letos izredno dobra. Grozdja je toliko in tako lepega, da niti najstarejši ljudje ne pomnijo, da bi ga kdaj bilo v taki množini in tako lepo razvitega. Ker je še lanj-

skega pridelka precej v zalogi, menijo, da se bodo letos cene vinu znižale za 15 do 20 kron.

(Ogenj.) Dne 29. avgusta je izbruhnil okrog desete ure zvečer ogenj z doslej neznanega vzroka v stanovanju firme Kržišnik in Jereb v Trebnjem. Troje deklic, ki je spalo v sobi, ki je začela goreti, se je rešilo še pravočasno. — Te dni je izbruhnil ogenj v kozolcu posestnika Antona Paternosta v Studencu. Ogenj je uničil samo del kozolca, tako da znaša skupna škoda 100 K.

(Nesreča na Vrtači v Karavankah.) 31. avgusta se je knjigovodkinja gospodična Avgusta Wykoul v Celovcu odpravila na izlet na Vrtačo v Karavankah. Od tedaj ni bilo več nobenega glasu od nje. V ponedeljek zjutraj je neki drvar v skalah na Vrtači slišal klice, za katere se pa najprej ni zmenil. Pozneje se je pa le podal proti onemu mestu, odkoder so klici prihajali, toda popoldne je nastala tako strašna nevihta, da se je moral vrniti. Ko je prišel do celovške kočice, je naznanil, kar je doživel. V koči se je slučajno nahajal grof Attems, ki je takoj pisмено poročal v Bistrico v Rožno dolino. Ondi so dobili poročilo ob 10. uri zvečer, nakar se je nemudoma odpravila na pot ena civilna in ena vojaška rešilna ekspedicija. Slednja je o prvem jutranjem svitu dospela do celovške kočice in takoj odšla dalje v vrtaške stene. Nevihta jo je silno ovirala. Končno se je poveljniku vojaške ekspedicije poročniku Schusterju od cesarskih lovcev posrečilo z nekaj možmi najti in dospeti do ponesrečene turistke in jo prenesti v kočico na Stolu. Strašne so bile ure, ki jih je ponesrečenka prestala v skalovju. Svojo nesrečo je opisala takole: V nedeljo se je vzpela na vrh Vrtače. Tam se ji je iz rok izmuznil nahrbtnik, v katerem je med drugim imela toplo obleko, in zdrnil po vzhodnih stenah. Splezala je za njim in pri tem zašla v skalovju. Končno je dospela na točko, odkoder ni več mogla ne naprej ne nazaj. Cisto sama, lahno oblečena, je prebivala tu dve noči in tri dni! Preko nje je divjala strašna nevihta in snežni metež. Bila je že popolnoma obnemogla in ako bi bila pomoč prišla le par ur kasneje, bi bilo prepozno.

Razne stvari po svetu.

(Grozen čin blaznika.) V Degerlochu pri Mühlhausenu je dne 4. t. m. ponoči nenadoma zblaznel domači učitelj Wagner ter zanetil na štirih krajih ogenj. Ko so ga hoteli prijeti, je ustrelil osem in ranil devet oseb. Wagner je bil v tamošnjem kraju pred več kakor desetimi leti učitelj. Pred štirimi tedni je pripeljal svoje otroke k staršem svoje žene. Dne 4. t. m. ponoči se je nenadoma vrnil. Okrog polnoči je videl nekdo šupo blizu šole v ognju. Ko je mimoidočega človeka vprašal, kaj da pomeni ogenj, ga je ta ustrelil. Potem je šel Wagner drugam zažgat velik skedenj. Ko je neki meščan otvoril okno, ga je Wagner tudi ustrelil. Ko je petič zažgal, so ga prijeli. V roki je imel vojaški revolver in je na slepo streljal na množico. Po težkem boju so mu vzeli revolver. Razburjena množica ga je hudo pobila. Preden je odšel Wagner v Mühlhausen, je umoril ženo in svoje štiri otroke. Wagner je pustil na vratih tablico, da je vsa družina odšla na izlet. Bil je 35 let star in je mnogo pil. Ko je Wagner zažgal, je imel črno krinko in pajčolan pred obrazom. Na jermenu je imel tri pištole, vsako z desetimi strelji. Premagali so ga, ko je vse izstrelil in

hotel zopet nabijati pištole. Pri preiskovalnem sodniku je dejal, da se je davno pripravil za dejanje. Ko so ga spomnili, da je poklal tudi svojo obitelj, je navidez ravnodušno skomizgnil. Wagner je ubil, oziroma ranil več kakor dvajset oseb. Sedem moških in neko enajstletno dekle je bilo takoj mrtvo. Drugi so deloma težko, nekateri smrtno ranjeni.

(Eksplozija v kavarni.) V kavarni na cesti Rue Salneuve v Parizu je eksplodiral plin. Porušena je bila cela kavarna, vdrl se je strop in podsul 12 oseb, izmed katerih je ena mrtva, 6 je težko, 5 pa lahko ranjenih. Eksplozija je porušila tudi sosedno skladišče za manufakturno blago. Tudi v tem skladišču je več oseb težko in lahko ranjenih. Eksplozija je povzročil neki gost s tem, da je vrgel na cesto gorečo cigareto, vsled česar se je vnel plin v glavni cevi, ki je bila v svrhu poprave ravno odkopana.

(Roparski napad na vlak.) Kakor se iz Lvova poroča, je bil v noči na 26. m. m. v brzovlaku, ki prihaja iz Stanislava, na postaji Sihor, tri postaje od Lvova, nenadoma oddan signal za silo. Ko se je vlak ustavil, so obkolili roparji strojevodjo in kurjača s samokresi v rokah. Drugi roparji so hoteli vdreti v pošni voz, ki ga pa je uradnik od znotraj zaprl. Roparji so oddali 30 strelcev, zadelo so pa le okna. Sprevodnik Juzkewicz se jim je postavil s samokresom v bran. Naposled so roparji zbežali v gozd. V Lvov je prišel brzovlak z enourno zamudo. Kurjač je pri zaslišanju izjavil, da ga je nekdo, ki je imel črno brado, zvezal, ko se je napad ponesrečil. Nato ga je zopet odvezal. Oblastim se zdi to neverjetno, zato so pridržali kurjača v zaporu.

(Kadilci in pivci — na solnce!) Neki nemški zdravnik priporoča kot najboljše sredstvo proti strupenim učinkom tobaka in alkohola — solnčne žarke. Kadilci in pivci naj namesto grgljanja izpostavijo vsako jutro svoje grlo solnčnim žarkom na ta način, da par minut z močno odprtimi usti stoje obrnjeni proti solncu. Med tem časom je treba imeti oči zaprte. Če ni solnca, se lahko uporabi tudi električna svetloba, ki pa seveda ne učinkuje tako močno kakor solnčni žarki. Sploh so solnčne kopeli najboljše zdravilo za ljudi, ki trpe vsled zastrupljenja z nikotinom in alkoholom pa mnogokrat zmotno mislijo, da so bolni na živcih. Seveda so pa solnčne kopeli tudi nevarne, zato je treba vprašati zdravnika.

(Velika tatvina dragocenih slik.) Iz znane peterburške galerije Delarov, ki ima nad 2000 dragocenih slik, je bilo dne 2. t. m. več dragih podob ukradenih. Posrečilo se je dobiti tatu, nekega Ivanova in njegove pomagače, ne pa ukradenih slik.

Kmetijstvo in gospodarstvo.

(Apnena gnojila.) Kot umetna gnojila nam rabijo tudi apnena gnojila. Če zmeljemo apnenec, dobimo prav dober gnoj za peščeno zemljo. Na en hektar je treba do 30 centov tega gnojila, kar zadošča za več, to je do pet let. Tudi živo apno se porabi za gnoj. Z njim izboljšamo zemljo zelo, seosebno če je ta mokra, težka, mrzla in na apnu revna. Za lahko, pusto zemljo ni apno.

Če hočemo pognojiti zemljo z apnom, je najbolje, da razvozimo živo apno po njivi v majhne kupe in jih pokrijemo nekoliko z zemljo, da razpade apno vsled vlage v prah. Potem ga ni treba gasiti niti z

vodo, še manj pa z gnojnico. Z vodo se sicer lahko gasi, toda škropiti ga je le toliko, da se izpremeni živo apno v prah. Z gnojnico se pa sploh ne sme gasiti, ker se na ta način lahko izgubi ves dušik, ki je ena glavnih redilnih rastlinskih snovi.

Živo ali žgano apno trosimo spomladi ob suhem in mirnem vremenu. Posipamo pa le take njive, ki smo jih v jeseni dobro pognojili s hlevskim gnojem in preorali. Za en hektar zemlje se potrebuje 15 do 20 centov apna, kar zadostuje za več, to je celo šest let.

Tudi lapor so rabili že v najstarejših časih za gnoj. Skoraj vsi naši vinogradi so lapornati. Lapor obstoji iz gline, peska in apna. Za gnojenje pa je pripraven le mehak lapor, ker se rad razsuje in izpremeni v prah. Lapor moramo že v jeseni napeljati na njive, da med zimo premrzne in se zdrobi v prah.

Da z laporjem pognojena zemlja ne opeša, jo moramo spomladi zopet pognojiti, in sicer z živalskim gnojem, sicer bi zemlja opešala in bi bila, kot bi jo pognojili s samim apnom. Tako gnojenje ugaja vsem rastlinam in izda za 15 do 20 let.

Za en hektar veliko njivo je treba do 250 centov laporja.

(Nalezljive bolezni in kako jih omejiti.) Škrlatica je druga nevarna bolezen, ki se tudi nalez po bakterijah. Škrlatica se začne s tem, da človeka trese mraz, jame bljuvati in tožiti o bolečinah v glavi. Večkrat ga lomi krč in njegova toplota raste naglo. Obenem toži o suši v vratu, ki ga peče in boli zlasti takrat, kadar je treba požreti. Sluznica v gol-tancu je rdeča in otekla. Medtem ko raste vročica, se nareja na koži spuščaj, in sicer najprej na prsih in

vratu, odkoder se razširi po ostalem trupu, potem po udih, kjer je nagostejši, pušča pa obraz navadno prost. Vselej pa ostane prosto obližje ust in nosa, osobito brada in ustnici. Obraz je precej zabuhel. Okoli ust je bolnik navadno blede, kar posebno na sprotnje rdečemu obrazu. Jezik nekoliko oteče in se pokrije z debelo in sivorumeno povlako. Ko se pa odluči njegova bela povlaka, je konec jezika podoben vrtni jagodi. Posut je namreč z rdečimi pikicami. V šestih dneh je bolezen dozorela. Zdajci se lušči koža in odpade v manjših in večjih cunjicah s posameznih delov. Spuščaj na koži je za škrlatico prav značilen. Najprej opaziš gosto posejane rdeče pičice, ki so enakomerno oddaljene druga od druge in velike kakor glavica na bučki. Život je videti nekako škrlatast, odtod tudi ime tej bolezni.

Otroka ne sili z jedjo, kadar bo telo zahtevalo, bo že prosil. Otroka hudo žeja, zato je mu daj večkrat piti toplega mleka in juhe, pa prav malo vsakokrat. Voda od kuhanega posušenega sadja je prav tolažilna in dobra pijača za take otroke.

Hripa ali influenza je že precej stara bolezen. Mrzlica, utrujenost napadeta človeka. Bolnik ne pije, ne je, samo leži, kakor da bi bil mrtev. Vse ga boli. Ta bolezen traja včasih en dan, včasih pa po en teden ali še več. Hripa ni življenju ravno nevarna, pa lahko postane, ako bolnik prezgodaj zapusti posteljo, ker se bolezen še lahko huje povrne. Dokler se čuti mrzlica, se mora telo bolniku izpirati z vodo, v kateri je nekoliko kisa. Soba se mora zračiti večkrat na dan, da pride sveži zrak v sobo. Ko mine mrzlica, se naj bolnik pridno koplje, pazi pa naj, da se ne prehladi. (Dalje prihodnjič.)

Izvrstna rž za seme

(Petkuser, Goljat in Ivanska rž)

se odda na Bistrški graščini.

Piše naj se za kup in po vzorce na upravo
graščine Bistra pri Borovnici.